

Midwintertelling van Watervogels

De internationale Midwintertelling wordt sinds 1967 georganiseerd. Het doel is om gegevens over aantallen en verspreiding van watervogels te verzamelen, zowel in Nederland als internationaal. De landelijke coördinatie van dit project wordt verzorgd door Sovon Vogelonderzoek Nederland. Internationaal wordt de telling gecoördineerd door Wetlands International.

Beste tellers,

Nijmegen, december 2018

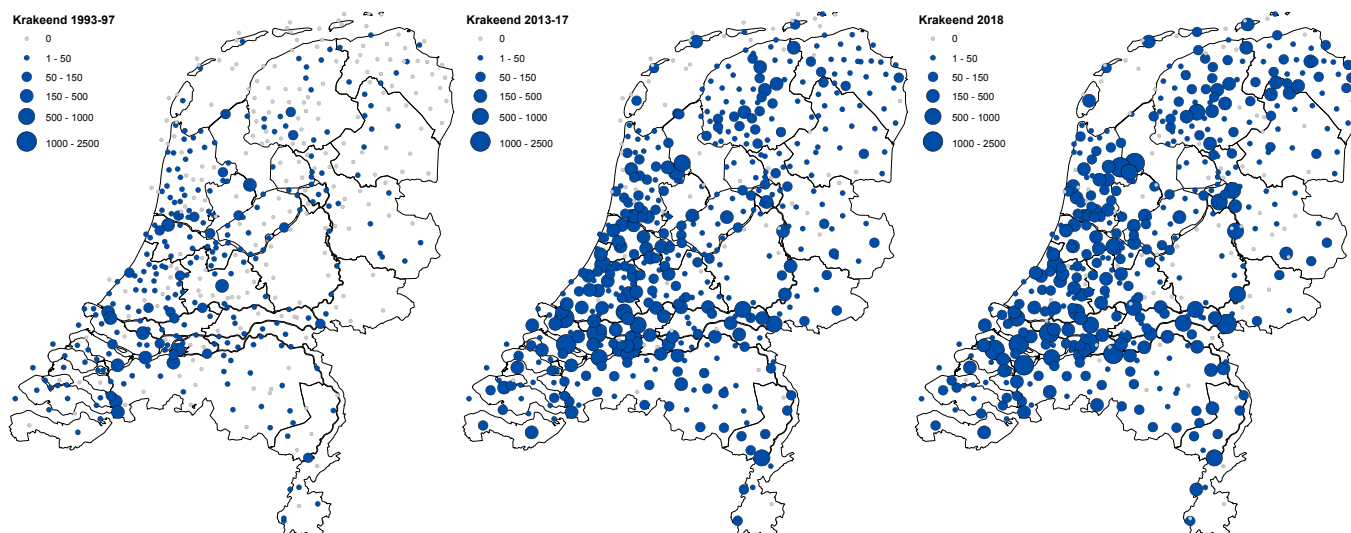
In het weekend van **12 januari 2019** is het weer zo ver: dan vindt de **53e editie** van de Midwintertelling plaats en worden, gecoördineerd door Wetlands International, in ruim 60 landen - van IJsland tot Kirgizië en van Noorwegen tot Zuid-Afrika - alle pleisterende watervogels geteld. In Nederland gaan dan zeker 1700 tellers op pad om de aanwezige watervogels te tellen. Naast het internationale aspect vormt de midwintertelling ook een belangrijke aanvulling op de maandelijkse tellingen van watervogels in belangrijke watergebieden in ons land. Door de grote landelijke teldekking wordt er voor soorten die ook talrijk aanwezig zijn buiten de belangrijke watergebieden een goed inzicht verkregen in zowel de aantallen als in het verspreidingsbeeld. Bij de midwintertelling worden in aanvulling op de maandelijks getelde grote wateren, ook kleinere wateren, kanalen, agrarisch gebied en bebouwde kommen onder de loep genomen. We hopen dit jaar ook (weer) op uw medewerking. Informatie over de tellen gebieden kunt u vinden door in te loggen op sovon.nl of krijgt u via de regiocoördinator per mail of per post toegestuurd. Meer algemene informatie (methode) kunt u hier vinden: sovon.nl/midwintertelling

De telling van januari 2018 kwam uit op een totaal van 5,5 miljoen watervogels en paste daardoor naadloos in de voorgaande tellingen. Vanaf 2011 ligt het totaal aantal vogels boven de 5 miljoen vogels en sinds 2012 ligt het gemiddelde zelfs boven de 5,5 miljoen. Het zachte winterweer van de laatste jaren zal dit ongetwijfeld flink hebben gestimuleerd. Nederland levert binnen de internationale midwintertelling een van de grootste landelijke totalen op. Hoewel de eerste indrukken anders waren blijft de top drie van meest getelde soorten onveranderd (Kolgans (729.000), Brandgans (710.000) en Smient (659.000)). De Brandgans was Kolgans nog nooit zo dicht in aantal genaderd als tijdens de afgelopen telling, maar moest het toch in aantal afleggen. Terwijl Brandgans het een na hoogste aantal noteerde, bereikte

Kolgans het laagste aantal sinds 2011. Januari 2018 was boterzacht en ook december kende een bovengemiddelde temperatuur. Beide maanden waren naast zacht ook grijs en nat; tegenwoordig typisch Nederlands winterweer. In februari werd het uiteindelijk toch nog een beetje winter. Hoewel er in januari veel regen viel, verliep de telling in beide weekenden goeddeels droog, op wat gedruppel tijdens de Waddentelling na. Het was wel somber weer, met alleen op zondag (de 14e) ruimte voor de zon. Veel tellers kozen dan ook deze dag uit om te gaan tellen. Voorafgaand aan het Waddentelling trok een stormachtige wind over het land, langs de westkust aantrekkend tot een zeer zware storm (windkracht 11). Zelfs rond Nijmegen was er sprake van een heuse storm (kracht 9) met windstoten van 110-125 km/uur. De storm hoorde volgens het KNMI tot de tien zwaarste van deze eeuw.

Krakeend haalde voor het vierde jaar op rij een recordaantal (62.600 exemplaren) bij de midwintertelling. Aan de toename van de soort, waarvan er tot de eeuwwisseling nog geen 10.000 bij de midwintertelling werden geteld, lijkt dus nog steeds geen einde gekomen. Inmiddels worden er per 7 Wilde Eenden één Krakeend geteld. Dat is vooral te danken aan de sterke toename van de soort (en in veel mindere mate van de afname van wilde Eend). Hoe sterk de Krakeend is toegenomen kunnen we zien als we de stippenkaarten van de periodes 1993-1997 en die van 2013-2017 en 2018 vergelijken (figuur 1). Ruim twintig jaar geleden kwam de soort alleen ijl verspreid voor in het land met concentraties in Zuidwest-Nederland. Hoe anders was dat in de periode 2013-2017 waarbij heel laag Nederland en het rivierengebied bevolkt was en ook daarbuiten in lagere dichtheid. Juist in die laatste gebieden zien we in 2018 de winst met hogere aantallen in de oostelijke helft van Nederland.

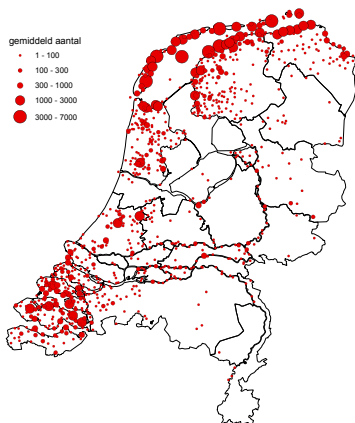
2019 Is het Jaar van de Wulp en dat beginnen we met de Midwintertelling. Aan de Midwintertellers vragen we om de Wulpen te tellen én

Figuur 1. Verspreiding van Krakeend per hoofdgebied tijdens de Midwintertellingen van 1993-1997, 2013-2017 en de Midwintertelling 2018 (gemiddeld aantal).

Datum midwintertelling 2019: 12 januari (11-14 januari)

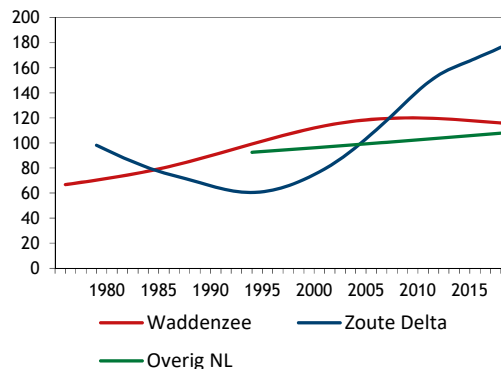
NB dit is de voorkeursdatum voor de telling. Voor een goede vergelijking van de resultaten is het belangrijk dat de tellingen zoveel mogelijk gelijktijdig worden uitgevoerd. Omdat het niet in alle regio's mogelijk is om op deze datum te tellen of omdat extreem slecht weer een telling onmogelijk maakt, hanteren we als uiterste uitwijkmogelijkheid om de telling nog uit te voeren, een periode van vier dagen. In getijdegebieden zijn er grotere afwijkingen van de teldatum mogelijk in verband met de afstemming op springtij.

Figuur 2. Verspreiding van Wulp tijdens de Midwintertellingen van 2013-2017 (gemiddeld aantal).

liefst ook in te tekenen. Figuur 2 laat zien dat de Wulp de afgelopen vijf Midwintertellingen in grote delen van Laag-Nederland te vinden was, als ook in het Rivierengebied en Overijssel. De midwinteraantallen zijn door de jaren heen toegenomen, dat geldt voor zowel Wulpen in de Waddenzee, de Delta als elders in Nederland (figuur 3). Deze toename hangt vermoedelijk samen met een herverdeling van Wulpen binnen Europa (noordelijker overwinteren), want de broedaantallen in Noordwest-Europa slinken juist (een belangrijke reden voor het jaar van de Wulp). Recent vlakken de midwintertaantallen af, de telling in 2018 kwam zelfs 15% lager uit dan het vijfjarig gemiddelde en het was het tweede jaar op rij met een lager dan gemiddeld aantal.

Zoals altijd ontvangen wij de resultaten het liefst digitaal, zodat de telresultaten snel beschikbaar zijn. Digitaal invoeren kan zowel via de mobiele invoer of via het webinvoerportaal van Sovon (www.sovon.nl of direct.portal.sovon.nl). Met de mobiele applicatie Avimap voor Android kunt u in het veld uw telgegevens direct op uw smartphone of tablet (helaas nog niet op iPhone of iPad)

Figuur 3. Trendindex van de Wulp op basis van de Midwintertelling, uitgesplitst naar Waddenzee, Delta en de rest van Nederland.

invoeren en met één klik naar ons toe sturen.

Een fijne telling!

Menno Hornman, landelijk coördinator Midwintertelling

Digitaal insturen gegevens

Bij voorkeur de gegevens van de Midwintertelling digitaal doorgeven. Hoe? Ga na de telling naar www.sovon.nl en log in met waarnemercode en wachtwoord. Klik vervolgens op de tegel 'Watervogels'. U komt dan in 'Mijn gebieden' met een overzicht van uw telgebied(en). Klik op de blauwe W (of G voor ganzentellers die midwinter willen tellen) in de maand januari om kop- en telgegevens in te voeren. Mocht u geen of onjuiste midwintergebieden in uw lijstje aantreffen, neem dan contact op met de regiocoördinator, die kan dat verhelpen. Voor nog meer mogelijkheden en voorbeelden met schermafbeeldingen kijk op www.sovon.nl/watervogelinvoer.

Mobiel invoeren en insturen gegevens

Met de Sovon applicatie Avimap voor Android toestellen kunt u in het veld uw telgegevens direct op uw smartphone of tablet invoeren en met één klik naar ons toe sturen. Op www.sovon.nl/avimapwavo kunt alle informatie vinden over het downloaden en er staat een korte en stapsgewijze instructie en er is een link een uitgebreide handleiding.

- ▶ **Nog geen waarnemerscode?** Ga naar: portal.sovon.nl/user/newuser
- ▶ **Waarnemercode vergeten?** De zesdelige waarnemercode (vier letters en twee cijfers) staat ook op de adresband van Sovon-Nieuws of op de adressticker bij toezending van deze nieuwsbrief. Of vraag ernaar bij michel.klemann@sovon.nl
- ▶ **Wachtwoord vergeten?** Ga naar: portal.sovon.nl/user/forgot_password

Wat is de begrenzing van mijn telgebied?

In het scherm 'Mijn gebieden' kunt u van de eigen gebieden de topografische ondergrond of een luchtfoto en de gebiedsbegrenzing bekijken en printen. Klik op 'beheer gebied' achteraan de regel van ieder telgebied en maak een keuze rechts onder 'Kaart gebied(en)'. Uw telgebied met grens verschijnt ook bij de soorteninvoer.

Maandelijkse tellers:

- * **Alle (watervogel)soorten:** Tellers die maandelijkse watervogeltellingen uitvoeren hoeven tijdens de januaritelling niets anders te doen dan in andere maanden: de telling(en), doet(doen) automatisch mee binnen de midwintertelling.
- * **Maandelijkse ganzen-/zwanentellers:** Ganzen en zwanentellers die in januari in hun gebieden alle Wetland en watervogels tellen (incl. selectie roofvogels, IJsvogel en Grote Gele kwikstaart) dienen hun gebied te claimen als midwinterelgebied (via portal.sovon.nl/portal/vacant/map/1). In je overzicht van gebieden in het nieuwe systeem komt dan een W te staan in januari (in plaats van een G) en bij de getelde selectie (in de bezoekgegevens) staat dan meteen 'Watervogels en wetlandsoorten'.

Regiocoördinatie en de Midwintertelling

De telling wordt per regio door een regiocoördinator georganiseerd. Zie voor de adressen hieronder. Papieren telformulieren kunt u het best rechtstreeks (gratis) naar Sovon sturen (mag ook naar de RC).

Regiocoördinatie Midwintertelling 2019

(NH) Noord-Holland	Roy Slaterus p/a Sovon (024-7410410, roy.slaterus@sovon.nl)
(ZH) Zuid-Holland	Vincent de Boer p/a Sovon (024-7410410, Vincent.deboer@sovon.nl)
(ZL) Zeeland	Jan-Willem Vergeer p/a Sovon (024 7410410, jan-willem.vergeer@sovon.nl)
(FR) Friesland	Sjouke Scholten p/a Sovon (024-7410410, sjouke.scholten@sovon.nl)
(GR) Groningen	Sjouke Scholten p/a Sovon (024-7410410, sjouke.scholten@sovon.nl)
(DR) Drenthe	Harold Steendam (0592-273845, harold_steendam@hotmail.com)
(FL) Flevoland	Jan Schoppers p/a Sovon (024-7410410, jan.schoppers@sovon.nl)
(OV) Overijssel	Jan Schoppers p/a Sovon (024-7410410, jan.schoppers@sovon.nl)
(GL) Gelderland	Jan Schoppers p/a Sovon (024-7410410, jan.schoppers@sovon.nl)
(UT) Utrecht	André van Kleunen p/a Sovon (024-7410410, andre.vankleunen@sovon.nl)
(NB) Noord-Brabant	Vincent de Boer p/a Sovon (024-7410410, Vincent.deboer@sovon.nl)
(Li) Limburg	vacant p/a Michel Klemann Sovon (024-7410410, Michel.klemann@sovon.nl)
(WG) Waddengebied	Romke Kleefstra p/a Sovon (06-10646640, romke.kleefstra@sovon.nl)
(RG) Grote Rivieren	Jan Schoppers p/a Sovon (024-7410410, jan.schoppers@sovon.nl)

Informatie over coördinatie in (IJ) IJsselmeergebied, (RM) Randmeren, (BR) Beneden Rivieren, (NZ) Noordzee en (ZO) Zoute Delta via Sovon: Menno Hornman (024-7410410, menno.hornman@sovon.nl)